

cessariam confessionem sacramentalem. Quia ille ablatius absoluit, *Auditis confessionibus*, refertur ad absolutionem sacramentalem à peccatis, & nõ ad dispensationes: ut constat ex ijs privilegij verbis: *Litteras huiusmodi aperiendi, confessionibusque fidelium ad ipsos recurrerem auditis, & imposita salutari in illis expressa, vel de iure insignenda penitentia absolventi: ac in foro cõsistenti quasque sibi verbo, vel scriptis commissas absolutiones, dispensationes, & penitentiarum inianitiones excipiendi, & exequendi licentiam & facultatem tenore presensium concedimus.* Et confirmatur, quia similiter in eisdem religioforum privilegij conceditur illis facultas, ut auditis confessionibus absoluat à peccatis, & censuris eis annexis. Et antiquitas in bulla Cruciarum eadem clausula habebatur. Et tamen valde probabilis doctorum virorum virorum sententia habet eum ablatium absolutum referri ad solam à peccatis absolutionem: ac licere virtute eius privilegij absolvere extra confessionem à censuris. Quod si replices, clausulam in quacunque dispositionis parte positam, siue in principio, siue in medio, siue in fine, referri ad omnia contenta in illa, secundò requirit, de appellat. vbi id cõmuniter notant Doctores. Cùm ergo, auditis confessionibus, ponatur in principio illius clausula, refertur ad omnia subsequencia. Respondet eam regulam intelligi, quando omnium præcedentium, vel subsequentium eadem est ratio. Ut citatis Bartolo, & multis alijs tradunt Menochius de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 1. 81. num. 2. Nauarr. lib. 5. consiliorum. tit. de simonia, in priori editione, consil. 3. 4. num. 4. in posteriori, consil. 92. num. 4. At non est eadem ratio absolventi à peccatis, & dispensationis expediendæ. Illud enim iure diuino præuiam confessionem exigit. Hoc autem nullo iure eã petit: nec aliquam cum illa connexionem habet. Nec credendum est Pontificẽ velle facultatem, quam Sacra penitentiarum cõcedit Doctõri extra confessionem, iuxta num. præcedenti dicit, velle respectu religioforum coarctare ad confessionem. Sed vera eius mens fuit, eandem facultatem, & eodem modo, quo penitentiarum Sacra Doctõri concedit, concedere religiosis.

Quarta clausula harum dispensationum relata num. 1. & 2. continet opera in quæ confessarius debet commutare votum castitatis, & religionis, admixta partim dispensatione: & ad quod concedatur dispensatio.

Circa quam clausulam potest dubitari an mandatum hoc dispensandi sit dispensatio? Sed de hoc diximus disput. 30. num. 12. Insuper posset dubitari an dissolutio eo matrimonio ad quod in voto religionis dispensatũ est, liceat ad aliud transire: & an liceat manere in seculo absque matrimonio: & an si matrimonium ad quod in eo religionis, aut castitatis voto dispensatum est, sit irritum, vel dissolutum ante cõsummationem, liceat ad aliud transire? Sed de his diximus disput. 37. num. 3. 4. 5. & 7.

Potissima autem difficultas circa hanc clausulam est. An ita præcisè exigantur opera in his literis expressa, vel nullum arbitrium temperandi, mutandive confessori relinquatur? Et nullum relinqui videtur ex eo probari, quod in literis cõmissionis ea opera exprimentur. Potest etiam probari ex doctrina Glossæ. c. 2. de sortileg. vbi textus præcipit Episcopo suspendi clericum sortilegum, his verbis: *Penitentiam imponas quod per annum, & amplius, si tibi visum fuerit, eum ab altaris ministerio præcipias abstinere.* Et tamen Glossa ibi, verb. visum, & Anton. ibi. num. 10. aiant teneri Episcopum annum suspensionem imponere, & solum amplius spatium annuo relinqui eius arbitrio. Quia textus annum præbuit: & quoties superior certam penitentiam statuit, nullum arbitrium inferiori relinquitur, sed ea omninò seruanda est. cap. de causis, de offic. deleg. ibi: *Quod certa exinde pena canonibus exprimat, eandem insignas.* Secundo, quia si hoc confessori arbitrio relinquatur, frustra penitentiarum Sacra expressisset confessionem mensuram, & opera penitentiarum esse iniungenda. Tandem saltem videtur necessario imponenda confessio singulis mensibus faciendæ: & solum relinqui arbitrium confessori, an amplius quam semel singulis mensibus faciendæ sit. Quod denotant ea verba cõmissionis: *Singulis, scilicet, mensibus semel, aut quoties tibi videbitur.* Illa enim dictio numeralis, quoties, in qua datur arbitrium, posita sub distinctione cum alia particula numerali, semel, videtur referri ad confessionem singulis mensibus faciendam: ita ut sensus sit. Impone illi, ut semel, vel quoties tibi videbitur, singulis mensibus fateatur.

Sed primò existimo non esse arbitrariũ ommittere imponere cõfessiones aliquas satis aliquibus temporibus faciendas, & aliquæ penitentiarum opera perpetua, inter quæ sint aliqua quotidie exercenda, prout cõ-

tinetur

tinetur in literis dispensationes: sed ad hæc iniungenda tenetur præcisè confessarius. Ducor, quod sacra penitentiarum hæc opera in hac cõmissione expresserit, iudicans ea expedire spirituali cuiuscunque, vouentis salutem, eiusque, viribus, ac fragilitati cõmensurari: atque rationi cõsonum hoc esse, ut loco tanti voti, quo astringebatur, subrogentur. Eò quod nemo ita fragilis sit, ut nequeat hæc opera exequi, quidam plura, alij verò pauciora.

34 Secundò existimo relinqui arbitrio cõfessoris quantitatem horum operum penitentiarum, & pietatis, ac illorũ electionem, & frequentiam, præter aliqua, quæ quotidie faciendæ imponi debent, ibi exprimitur. Constat ex literarum tenore, vbi solum iubetur confessor aliqua penitentiarum, & pietatis opera imponere, non explicatis quibus, vel quot operibus, sed ut ea sine perpetua: & inter ea aliqua quotidie exercenda. Et concluditur hæc imponenda prout iudicatur expedire salutem eius, cù quo dispensatur.

35 Tertiò similiter credo cõmitti arbitrio cõfessoris, an cõfessio statis temporibus necessario imponenda debeat esse mensura, aut minus frequens, ut bimestris, aut trimestris: & cat. Non tamen poterit confessor frequentior confessionem, quam mensuram imponere. Prior pars probatur, quia inter onera à sacra penitentiarum imposita hoc est grauissimum, & multis attentaturæ corruptæ fragilitate, ac occupationibus, ferè impossibile. Cù ergo in ceteris cõmittatur arbitrio cõfessorij opera iniungenda minuire, consulendo fragilitati penitentis. Cur in hoc tam graui non erit iure optimo id præsumendum? Et cõfirmatur, quia post iniuncta confessionis, & reliqua penitentiarum opera, concluditur in literis cõmissionis huius, sic. *Prout secundum Deum ipse anima salutem expedire iudicauerit.* Quæ clausula cùm in fine omnium operum ponatur, & non sit minor ratio, sed multò vrgeatior confessionis numeri temperandi, ut potest, qui multò difficilior est, quam ceterorum operum, clausula illa ad omnia præcedentia opera est referenda. Iuxta dicta num. 30. sine. Eò vel maximè quod in nullo alio opere experientia ipsa doceat expedire ut magis confessor fragilitati penitentis prospiciat, quam in confessionum frequentia obligatione iniungenda. Quia rari sunt, qui in ea obligatione implenda non deficiant. Tandem quia negari non po-

test eam clausulam esse piam, & posse optimè pati hunc sensum, ut confessorum instruat de frequentia confessionum rationi cõsoni iniungenda cõmuniter penitentis. Et quia vidit eam non omnibus expedire, attentis multorum fragilitate, & occupationibus, quasi rigorem temperans, subiunxit. *Vel quoties tibi videbitur.* Quasi dicat, si durum, & non expediens salutem penitentis censueris, tam frequenter ac singulis mensibus obligare illum ad confessionem, impone quoties tibi videbitur: id est, quam frequentiam ei expedire iudicaueris. Cùm ergo hic sensus valde fauorabilis sit, & sæpe valde expediens spirituali penitentis salutem, cui omninò sacra penitentiarum prospicere intendit, hic sensus in hoc dubio est amplectendus. Posterior autem pars probatur, quia cuiuscunque, quantumvis virtutis studio, cõfessionibus, assuetus, onus grauissimum est obligari ad frequentius faciendum, quam singulis mensibus. Nèdum personæ, quæ ob frequentes carnis lapsus dispensationem voti procurat ad matrimonium. Non ergo est credendum velle sacram penitentiarum remittere confessoris arbitrio, ut ad frequentioram quam mensuram confessionem obliget. Ne quod ad spirituale penitentis salutem dirigitur, cedat in ipsius præiudicium, oblata violandæ commutationis occasione. Præterea quia si Tridentinum sess. 25. de regularibus c. 10. iudicauit esse sufficientem confessionum frequentiam monialibus mensuram, atque eam non præcepit, sed suadendam indicat. Et Clemens V. in cõcilio Viennensi relato clem. 1. 6. sanè, de statu monach. eandem frequentiam monachis sufficientem iudicauit: quis sibi persuadet voluisse penitentiarum cõmittere confessori, ut personam secularem, ac matrimonio iniungendã, possit sub culpæ thali ad frequentius quàm singulis mensibus semel fatendum. Et cõfirmatur, quia nemo prudenter iudicabit expedire obligare personam secularem ad frequentiorẽ mensuram confessionem. Non est ergo credendum penitentiarum voluisse quid frustraneum, ac nunquam in praxi expediens statueri.

Sed dubitari potest, an satisfactio huic cõfessionis mensuræ, quam confessarius exequens hanc dispensationem imposuerit, si quocunque, totius mensis die fiat, licet ab vltima plus quam mensis transactus sit. v. g. si confessio præcedens facta sit prima die Decembris, satisfactio facta confessione fe-

quenti

pro vtroq; foro? Et vt distinet procedamus, quadruplex est casus discutiendus. Primus est, quando nondum inito matrimonio, dispensatur vt id in eatur cum impedimento, legitimando in foro conscientie prolem ex eo matrimonio suscipiendam. Secundus est, quando in eodem casu legitimatur etiam proles ante id matrimonium suscepta. Tertius est, quando preceffit matrimonium irritum, & dispensatur vt valide in eatur, legitimado in foro conscientie prolem in posterum suscipiendam. Ultimus est, quando tunc quoq; legitimatur proles antea suscepta.

Et prius ad omnium horum casuum intelligentiam supponendum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito esse vere legitimu, non solum quoad parentem habere in bona fide, sed etiam quoad alium mala fidem habentem. Quia vere est legitimus, vt constat ex cap. extenore, & cap. cum inter cap. peruenit, qui filij sint legit. & ex l. regia 3. tit. 3. p. 4. & l. i. tit. 13. eadem. p. & docent. A costa c. si pater 1. p. verb. vxorem nu. 2. de testam. in 6. & multis citatis Matienzo lib. 3. Recopil. tit. 1. rubrica, glossa 1. num. 16. Hoc tamen verum est respectu filij, & in eius fauorem, & respectu parentis, qui in bona fide fuit. Nam parens, qui mala fidem habuit, non gaudebit iure legitimi parentis. Nec monstruosum reputandum est, si filius patri sit legitimus, pater autem non habeat iura legitimi patris. Discriminis enim ratio est vrgētissima. Quod proles, quæ nil mali gessit, iure optimo ratione bonæ fidei alterius parentis, sit plene legitima, iuraq; omnia legitimæ prolis sortiatur. At parens in mala fide constitutus, vt potè, qui culpæ in eundo matrimoniu reus fuit, merito iure legitimi parentis priuatur. Ne ex suo delicto commodum reportet: aduersus tractata, siue hæreditaria. ff. de negot. gesti. Et ideo ius in proli fauorem concessum non debet extendi ad huiusmodi parentem. Et ita docent A costa eodem verb. vxorè nu. 21. Barbosa l. si eum dotem 23. §. finali nu. 11. ff. solut. matrim. Vnde quæuis regulare sit, mutua esse successione filiorum respectu parentu, & è contra, ita vt in eisdem casibus quo filij succedunt, vel possunt succedere, aut non succedunt, nec possunt parentibus succedere, dicendum sit idem de parentibus respectu filiorum. Vt constat ex l. regia 8. sine tit. 13. p. 6. & docent multis citatis Couar. 4. decret. 2. p. cap. 8. §. 5. nu.

17. Antonius Gomez l. 9. Tauri num. 45. & ibi Tello num. 24. & l. 6. num. 19. Matienzo lib. 3. Recopil. tit. 3. l. 6. glossa 4. nu. 11. & l. 8. glossa 1. nu. 30. At deficiit in hoc casu, in quo proles necessario succedit parenti male fidei, at hic non succedit proli, nisi eo solo modo quo parens spurius potest proli succedere. Qui ppe parès spurius respectu illius proli reputatur, ac si absq; vilo matrimonio eam habuisset. Quod citato Bart. tenet Tello l. 6. Tauri num. 77. Quauis sit valde probabile vtrūq; parentem censei legitimu, & succedere ei proli. Quod latè probantes docet Rojas epit. succed. cap. 30. num. 8. Auendaño d. l. 6. tota glossa. Guierrib. 3. pract. tota. q. 74. Cauallos, q. pract. q. 697. a num. 16.

Hoc ergo supposito, circa primum casum, nempe, quando nondum inito matrimonio dispensatur vt in eatur, legitimando prolem suscipiendam, in solo conscientie foro, dicendum est talem prolem vere esse legitimam, & quoad spiritualia, & quoad temporalia, in solo tamen conscientie foro. Atq; idè esset, quauis sacra pœnitentiaria concedens facultatem dispensandi in impedimento, nullam legitimatiōis proli suscipiendæ mentionem fecisset. Quare ea sit ad maiorem abundantiam, emnemq; scrupulum amouendum. Ratio autem est, quia ea proles ex legitimo, ac vero matrimonio in foro conscientie nascitur. Ergo vere est legitima in eodem foro, & si nulla eam legitimandi facultas concedatur. Et similiter si post dispensationem hæc in foro conscientie à confessario expedita nasceretur proles ante quam matrimoniu iniretur, quauis ante dispensationem fuisset concepta, esset naturalis (vt probauit disp. 7. nu. 19.) Quod intellige in solo conscientie foro, in quo ea dispensatio valet, ac proinde in eodem solo foro legitimabitur tam quod spiritualia, quam quoad temporalia per subsequens matrimonium. Iuxta capitula, qui filij sint legit.

Hinc inferitur, prolem in eodem foro conscientie non futuram irregularem, sed esse capacem ordinum, & cuiuscuq; beneficij, tanquam vere legitimam: atq; succedere vtriq; parenti, & vtrunq; parentem ipsi. Quia ex vero matrimonio habita fuit, vel tamquam naturalis est legitimata per verum subsequens matrimonium. Secundo inferitur, in foro externo censei prolem hæc illegitimam, & quoad spiritualia, & quoad temporalia; q; ita inca-

pacem esse ordinum, & cuiuscuq; beneficij: nec succedere parètib; nec parètes ipsi, nisi eo solo modo quo filij spurij possunt parentibus succedere, & parètes ipsi. Ratio est, quia cum dispensatio nullatenus in hoc foro suffragetur, reputabitur proles in hoc foro spuria, vt potè nata ex parètib; inter quos non poterat consistere matrimonium, ob impedimentum dirimens.

Hæc tamen intelligenda sunt, quando vterq; parens conscientis fuit illius impedimenti, cum quo virtute dispensationis contractit. Nam si alter prorsus ignarus esset huius impedimenti, & sic bona fide contractit, proles erit quoad omnia in vtroq; foro legitima. Ratio est, quia si nulla esset dispensatio, proles illa esset plene legitima in vtroq; foro, ratione bonæ fidei alterius parentis (vt diximus num. 46.) At dispensatio illa nil nocet. Atq; ideo etsi proles ratione dispensationis, & legitimatiōis facta ex vi illius, sit in solo conscientie foro legitima: at ex vi iuris communis decernentis eam omnino legitimam, quoties alter parens in bona fide fuit, erit prorsus in vtroq; foro legitima. At parens ille, qui conscientis impedimenti fuit, reputabitur tamquam pater spurius in foro externo: neq; in eo iura legitimi parentis, ad succedendum, & alios effectus obtinebit: secus in foro conscientie, in quo dispensatio prodest. Iuxta dicta num. 47. & 48.

In secundo casu, nimirum, quado nondum inito matrimonio dispensatur vt in eatur, legitimando prolem antea ab ijs contracturis suscepta, qualis sit hæc legitimatiō: satis egimus disp. 7. num. 14. & multis sequentibus.

In tertio casu, nempe, quando matrimonio irritè contracto dispensat sacra pœnitentiaria, vt validè in eatur, legitimando prolem inde suscipiendam, in solo conscientie foro, dicendum est quod diximus in 1. casu à nu. 47. vbiq; ad 51. nimirum, si absq; conscientia impedimenti in parente, qui bona fide contraxerat, id matrimonium irritum instauratur modò, sequendo opinionem eorum, qui dicunt non esse necessariam eam conscientiam: de qua re egimus lib. 2. tota disputat. 3. 6. & dato in hac commissioe dispensandi facta cōfessori non poni tanquam conditionem necessariam, vt is admoneatur de prioris consensus nullitate: de qua re agemus in hac disput. num. 61.) proles suscipienda erit plene legitima quoad vtrūq; parentem, & in vtroq; foro. At parens

impedimenti conscientis solum erit legitimus in foro conscientie. Si autem vterq; parens conscientis iam impedimenti, instauraret de nouo hoc matrimonium virtute dispensationis in solo conscientie foro concessit, quauis à principio alter, vel vterq; bona fide contracterit, proles ex matrimonio de nouo instaurato suscipienda erit in solo foro interiori plene legitima quoad vtrunq; parentem. Ratio est, quia cum proles hæc non sit cōcepta tempore prioris matrimonij bona fide vtriusq;, vel alterius contracti, non gaudet eius matrimonij priuilegio, sed solo posteriori instaurati, ex quo concepta fuit. At id matrimonium est prof solo conscientie foro validè ex parte vtriusq; parentis. Ergo & proles in eo solo foro censebitur legitima. Vnde si in eo matrimonio dispensasset commissarius Cruciatæ in casu in quo potest, iuxta dicta disp. 6. num. 23. & 25. cum nequeat dispensare vt instauraret id matrimonium, nisi coniux vterq; certior fiat de nullitate prioris consensus: (vt ibidè diximus,) proles hæc in solo foro interno erit legitima. Atq; idè dicendum erit, si teneamus sacram pœnitentiariā petere in hac dispensatione tanquam conditionem necessariam, vt vterq; coniux certior fiat de eadem nullitate (de quo dicemus num. 61.) Quod si commissarius, vel confessor non admonuit impetrantem dispensationem, vt certior faceret alterum coniungem de nullitate illa: aut impetrans non admonuit ex ignorantia, obliuione, vel malitia, sed eo nõ admonito instaurauit matrimonium, proles inde suscipienda erit omninò legitima in vtroq; foro: proinde ac si dispensatio concessa non esset, tanquam nata ex matrimonio cu bona fide alterius inito. Et si vterq; parens in hac instauratiōe habuit bonam fidem, ille qui norat impedimentu & virtute dispensationis huius instaurauit, nesciens esse necessarium certior facere alteru de consensus prioris nullitate, habebit iura legitimi parentis in foro conscientie, in quo se valide contrahere existimauit bona fide innitens dispensatiōi. Secus si mala fide hic contractit, carebit enim iure legitimi parentis in vtroq; foro. Vt diximus num. 46.

In vltimo casu, nempe, quando matrimonio inualidè inito, dispensatur in foro conscientie vt validè in eatur, legitimado prolem antea susceptam: qualiter illa proles censeatur legitima: & an non instaurato

postea eo matrimonio maneat legitima: dixi disput. 6. num. 25. & 26. & disput. 7. num. 14.

34 An verò confessario non legitimante prolem antea susceptam, sed solum dispensante in matrimonio, maneat legitima: & possit postea ipse, vel alius supplere legitimum prolem dixi disp. 7. num. 15. 16. 17.

55 Septima clausula explicanda est, quæ habetur in dispensationibus ad inendum matrimonium, vel instaurandum in alidè initium cum impedimento occulto, (vt retuli nu. 3.) sic se habet. *Dommodo impedimentum inde proneniens occultum sit.* Qua in re dubitari potest, quando id impedimentum dicitur occultum, vt hæc clausula vera sit? Dico primum, occultum in his sacra penitentiarie literis dici vt distinguitur contra publicum, quare licet ab aliquibus id impedimentum sciatur, ac proinde probari possit, dicitur occultum, & tunc solum non erit occultum, sed publicum, quando est publicum, nõ tãtùm in ciuitate, sed etiã in maiori parte viciniae, vel collegij, monasterij, vel parochiæ, dummodo saltem decem personæ inueniantur in ea vicinia, parochia, vel collegio, vel monasterio, in quibus id publicum est. Et ratio est, quia petitur ea impedimenta esse occulta, vt obuietur scandalo publico. At satis illi obuiatur, dũ hæc impedimenta non laborant publica infamia. Et ita latius probans tenet Nauarr. summa Latina cap. 27. nu. 254. sine, & 255. Atq; in alio simili, nempe, in facultate concessa Episcopis per Tridentinum sess. 24. cap. 6. de reform. ad dispensandum in censuris confurgentibus ex delicto occulto, id tradunt, dicentes occultum sumi vt distinguitur cõtra publicum, muli, quos retuli lib. 2. disp. 37. num. 11. & præter ibi allegatos docent etiam Suarez de censuris, disp. 41. sectione 3. num. 6. Emmanuel Sa summa verb. Episcopus num. 33. Sayro in thesauro casuum, tomo 1. lib. 4. cap. 17. nu. 21. & lib. 7. cap. 13. nu. 12. Imò Maiolus lib. 5. de irregul. cap. 51. nu. 4. & Vivaldus candelabro sacram. 2. p. vbi de irregular. num. 315. quos videtur sequi Sayro, & Emmanuel Sa proximè allegati dicunt ibi occultum vt distinguitur contra notorium: at hi duo statim videtur se explicare, vt nomine notorij intelligatur quod fama publica laborat.

56 Imò dicitur impedimentum occultum, quanuis res ipsa publicè constet. v. g. copula ex qua orta est affinitas, si non sit pu-

bicum quatenus impedimentum: id est, si non sciatur publicè id esse matrimonij impedimentum. Ducor, quia in Tridentini decreto, quod num. præcedenti allegauimus, cõcedenti Episcopis facultatem dispensandi in censuris ex delicto occulto confurgentibus, tradit optimè aliqui Doctores exigi vt delictum non sit occultum, sed publicum, non tantum vt actus, qui est delictum sit publicus, sed etiam sit publicum eum fuisse delictum. Quia qualitas adiuncta verbo debet intelligi iuxta verbi qualitatem. I. in delictis. §. 1. ff. de noxalibus. Neq; enim verè dicitur delictum publicum, quanuis materialiter sit actus ille publicus, nisi formaliter publicus; nempe, inquantum delictum. Hi sunt Nauarr. summa Latina e. 27. num. 255. sine ver. 12. & nu. 247. ver. circa hæc dico primò, dicens sic definitum esse in sacra penitentiarie. Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 20. num. 4. Emmanuel Sa summa verb. Episcopus num. 35. Sayro in thesauro casuum, tomo 1. lib. 7. c. 13. nu. 13. Manuel 1. tomo summa; in 2. editione cap. 166. nu. 3. Imò satis probabiliter dicit Emmanuel Sa, & Manuel ibidem, & Nauarr. lib. 5. consil. tit. de clerico non ordin. minis. in vtraq; editione, consil. 2. num. v. nico, dici delictum occultum, quanuis vt delictum publicum sit, si tamen vt censuræ subiectum sit occultum. Quia non publicè scitur ob id delictum incurri censuram illam: licet duo aut tres delicti conscij norint per id incurri censuram. Quanuis hoc non careat difficultate. Et ita additionator ad id consilium Nauarri in 2. editione, tenet contrarium. Quid quid tamen sit de hoc vltimo quod nostro intento necessarium non est: dicendum est similiter in nostro casu, dum petitur in his dispensationis literis vt sit occultum impedimentum, satis esse vt verè occultum dicatur, vt quatenus impedimentum non sit publicum. Quippe eadem militat ratio, vt qualitas illa, occultum, adiuncta illi verbo, impedimentum: debeat intelligi secundum eius qualitatem.

57 Non dicitur tamen id impedimentum occultum, si iam ad forum contentiosum deductum sit. Quod iam non possit verè dici occultum: nec occurrat scandalo per secretam dispensationem. Atq; cum sacra penitentiarie in his literis declarat se nolle eas in foro externo suffragari, manifesta eius mens est, vt dum impedimentum est ad id forum delatum, ac in eo pendet,

nequeat

nequeat confessarius dispensare, quasi iam non existente impedimento occulto. At si hic in foro externo absolutus sit, remanebit impedimentum occultum, & redactum ad statum pristinum, & ita poterit confessarius expedire hæc dispensationem. Quia hic nullum passus est famæ detrimentum, & manet delictum occultum, sicut prius. Atq; ita circa Tridentini decretum nu. 55. relatum docent Suarez de censuris, disp. 41. sectione 2. num. 3. Sayro thesauro casuum tomo 1. lib. 4. cap. 17. num. 23. Imò id esse verum, licet iniquè falsis testibus adductis se tutus fuerit, defendimus lib. 2. disput. 37. num. 12. sine, & vltra ibi allegatos docent idem Sayro eodem tomo 1. lib. 7. cap. 7. num. 12. Emmanuel Sa summa verb. Episcopus num. 34. Temperatamen Suarez eodem nu. 6. nuper citatus, si reus absolutus sit à delicto, eò quòd nullo modo probatum sit. Nam quando aliqua probatio est nõ sufficiens, quia semiplena fuit, in foro externo adfuit, non manebit occultum. Quia ex semiplena probatione in foro contentioso facta generatur publica fama, ac publica notitia, quæ quanuis imperfecta sit, sufficit ne delictum dicatur occultum. Sed plus placet adhuc id manere occultum. Quia aut absolutur diffinitiuè, & tunc nullum potest esse dubium. Aut absolutur ab instantia, seu obseruatione iudicij: & tunc adhuc res manet occulta, sicut prius. Quia per eam sententiam interlocutoriam id iudicium est terminatum, ac sublatam ea infamia ex deductione in id forum orta. Id enim tantum interest inter absoluti diffinitiuè, & solum ab instantia, seu obseruatione iudicij (vt potest videri in Coarrobria latè hoc tractanti lib. 1. variarum cap. 1. nu. 8.) Quòd in priori casu nõquam potest id crimen iterum in iudicium deduci. At in posteriori, potest quidè, sed ex nouis iudicij, nouisq; probationibus. Quare in vtroq; casu id iudicium omninò terminatum est, ac res in primum statum redacta.

58 At nil refert, siue iustè, siue iniquè res sit in iudicij delata (vt bene ait circa idem Tridentini decretum Suarez num. præcedenti allegatus.) Quia vtroq; casu dum lis pendet, non dicitur delictum, aut impedimentum. Exigitur tamen vt desinat esse occultum, vt deductum sit ad forum contentiosum, ac simul parti intimatum delictum. Quia si iudex apud se retineret causam non intimans parti, adhuc diceretur occultum. Quòd cum citatio sit primus iu-

dicij actus, ea nõ facta minimè dicitur res ad forum externum deducta. Ita docet Sayro thesauro casuum, tomo 1. lib. 4. cap. 17. num. 22.

39 Vtrò vero quòdo sic dispensatur in matrimonio irritò ob impedimentum occultum, vt iterum inear, sit iterum in eòdem coram parochio, & testibus, vel possit iterum iniri inter ipsosmet solos contrahentes, non obstanti clausula in dispensationibus his solita apponi, vt seruata Tridentini forma celebretur: & an sint iterum benedictiones nuptiales recipiendæ. Diximus lib. 2. tota disp. 37.

60 Octaua clausula est, quam num. 4. retulimus, quæ solet apponi dum dispensatur vt matrimonium irritum iterum celebretur. Et in quantum præcipitur ibi vt his contrahentibus imponatur confessio mensura, iam explicatum est nu. 35. & sequentibus, qualiter ea intelligatur. Intelligo autè eam confessionem mensuram vtriq; quando vterq; deliquit: si enim solus alter, illi soli imponenda est. Quia ibi dicitur illam imponendam in penam tam enormis libidinis excessus, ergo illi soli imponenda est, qui eius delicti reus fuit. In quantum verò præcipitur in ea clausula, vt experiantur hi an sine scdalo separari possint: vel viuere simul tanquam frater & soror absq; incontinentiæ periculo: existimo vbi confessio constaret ex experientia prius sumpta, vel ex ijs circa, quæ ipsos examinat, vel ex alijs circumstantijs, nullius fore vtilitatis eam experientiam: sed scandala oritura, quòd videant omnes existimantes eos coniuges vitam conjugalem non agere: & ipsi sit quoq; maxima scdali ansa, & ruina. Quia cum publicè cõstet de matrimonio, & impedimentum sit occultum, non permittitur ad alias nuptias transire: ac proinde in maximo incontinentiæ periculo erunt: & similiter videat si velint simul manere vt frater, & soror, graue incontinentiæ periculum illis imminere, attenda eorum fragilitate: existimo (inquam) in his casibus eos ad hanc experientiam non obligandos: sed statim esse cum illis dispensandum: ac tunc tantum esse permittendam, quando attentis circumstantijs, prudenter iudicatur esse spem vt ea experientia sit alicuius vtilitatis, ac intentum consequendum sit: nempe, vt absq; scandalo, & periculo incontinentiæ possint illi vitam transire, non instaurato priori matrimonio irritò. Ducor, quia frustra expectatur euentus, cuius nullus est

effectus

effectus cap. cum contingat, de offic. deleg. Nec credendum est velle Ecclesiam præmitti experientiam frustraneam, eò vel maxime quòd sit maximum periculum incontinentiæ eam præmittendo. Item quia hoc colligitur ex verbis prædictæ clausulæ. Quippe dum præcipit penitentia hæc experientiam præmitti, bis repetit si fieri possit: & statim remittit prudentiæ, ac iudicio confessoris, vt iudicet an ea separatio possit absq; scandalo fieri, & cohabitatio absq; incontinentiæ periculo. Quando ergo confessorius ex coniugum relatione, ætate, vel alijs circumstantijs, prudenter iudicat nullus effectus fore eam experientiam, non est cur eam præmittat. Atq; ita credo rarissimè, aut nunquam eam fore necessariam. Quia communiter id scandali, ac incontinentiæ periculum concurrit, & rarissimus esset casus, in quo ea non inueniretur. Quòd si dicas, hoc iam constituisse penitentiaræ, cum ferè semper in his dispensationibus allegetur hæc causa, nempe, oritura scandala ex separatione. Respondeo hoc nil ob stare. Quia potest præsumere sacra penitentia non ita id certè esse. Adde esse hanc clausulam consuetà apponi, quavis causa allegata: & idè licet hæc allegetur, nõ immutatur stylus ordinarius harum literarum.

61 Sed circa hanc clausulam dubitatur, in quantum in ea dicitur, vt coniux impeditenti ignarus certior fiat de prioris consensus nullitate, an id inducat conditionem necessariam vt validè confessorius dispense? Videtur enim pars affirmans ex verbis clausulæ, ibi. *Cum ipsi latoribus dispensa, nullitate de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, vt si illa adhuc ignara sit, latoris delictum nusquam detegatur* Vbi ille ablatius absolutus, Muliere certiorata de nullitate prioris consensus, conditionem importat. l. a testatore. ff. de condit. & demonst. Præterea quia in facultate concessa commissario Cruciatæ dispensandi in matrimonio inito cum impedimento affinitatis oculto ponitur eadem clausula. Et tamè disput. 6. num. 23. & 24. diximus per eam induci conditionem necessariam. Sed mihi persuado eam non esse conditionem, sed instructionem quandam confessorij, vt certior sit posterioris matrimonij contractus. Quòd ferè certa opinio habeat necessariū esse ad eius valorem, vt alter coniux certior fiat de prioris consensus nullitate. Ductor autem ad hoc, quia quando ponitur vt

conditio, sicut contingit in facultate commissarii Cruciatæ, ponitur multò strictioribus verbis, denotantibus conditionem, & inter alias conditiones petitas vt commissarius ea facultate gaudeat. Quòd hic non contingit. Adde sæpe frustrandas hæc dispensationes suo valore, si id esset necessarium. Quia sæpe contingit non posse nullitatem detegi absq; periculo detegendi delicti: & maxime si impedimentum sit ex parte fœminæ, raro accidit posse viro nullitatem prioris consensus aperiri, absq; maximo fœminæ periculo: & suspicione alicuius delicti, & instabit vir vt sibi causa nullitatis detegatur, & ea non detecta, vrgentior delicti suspicionem concipiet: atq; inimicitia inter coniuges orientur. Deinde quia cum stylus habeat vt semper in huiusmodi dispensationibus hæc clausula apponatur, non est credendum Doctores, quos retuli lib. 2. disp. 39. num. 2. hunc stylum ignorasse, & tamen consulunt in hoc casu impetrari dispensationem occultè, & tacita prioris consensus nullitate illud denuo contrahi. Senses ergo per hæc clausulam non induci conditionem. Ac proinde locus erit opinionibus, quas retuli, & explicui tota ea disp. 36. an vbi commode & absq; periculo nequit alteri coniugi explicari nullitas prioris consensus, possit ea tacita matrimonium instaurari.

62 An verò quando in precibus huius dispensationis allegatur fuisse matrimonium bona fide initum, sat sit bona fides alterius contrahentis? Dixi disp. 25. à nu. 27. vsq; ad 30.

63 Deinde an quando est duplex impedimentum, alterum publicum, & alterum occultum, possit occultum impetrari dispensatio in sacra penitentia, & sit quoq; in ea faciendæ mentio publici: ac possit confessor hanc expedire, antequam impetretur dispensatio impeditenti publici in foro externo, diximus disp. 23. num. 7. & 8. & disp. 25. num. 11.

64 Tandem obseruandum est, à tergo literarum dispensationis sacre penitentiaræ haberi hæc verba. *Gratis vsq;* Quæ denotat nil prohis exigi, nec per viam compositionis, sed eas gratis omnino expediri. Imò nec Summus penitentiaris hæc literas concedens potest quicquam sponte datum in signum gratitudinis, accipere. Vt haberi in facultatibus ei concessis testatur Nauarr. lib. 4. consil. in 1. editione tit. de sponsal. consil. 50. num. 3. Ex quo optimè

infert

infert ibidem Nauarr. quando gratia semel impetrata est pro vtroq; foro, & tacita est copula incestuosa, vel aliud impedimentum, ob quæ solet exigi compositio in Dataria Romana, si postea in penitentia impetretur alia dispensatio explicata omnino veritate, non posse eam exigi compositionem. Quia iam non esset verum illas literas gratis cõferri. Nec obstat inde subsequi, melioris conditionis fore hunc deceptorem, quam dicentem veritatem: vt

potè, qui nõ cogitur compositionem soluere, quam soluit narrans veritatem. Quia re vera peioris conditionis est. Nam vera narrans impetrat dispensationem validam pro vtroque foro. At falsum narrans impetrat postea dispensationem validam pro solo conscientia foro. Valor autem ille pro vtroque foro præponderat huic compositioni. Alijs obiectioibus contra hoc satisfacit ibi Nauarrus.

DISPUTATIO TRIGESIMAQVINTA.

Qualiter intelligantur clausulæ dispensationū, quæ circa matrimonij impedimenta Ordinarijs in foro externo expediendæ cõmittuntur?

SUMMARIUM.

REFERENTVR clausulæ harum dispensationum. num. 1. 2. 3. & 4. Quid intelligatur nomine officialis? est sit duplex: vtri rescriptum dirigitur: & vbi incipit vna, vel deceptus declarat dispensationem subrepticam, vel validam, post sit alter officialis adire, vel ipsemet referat. Et alia ad hoc spectantia. Remissio. num. 5.

Quid si contrahentes sint diuersa diocesis, an possit alterutrius officialis e eodem numero 5.

Qualiter verificetur causa defectus dotis, vel viri equalis: vel à viro augmenti dotis faciendi: & quid, si ipse non sit augendo, sed alius augeat, an verificetur ea causa? numero 6.

Ordinarius quid debeat officere ad examinandum causam augmenti dotis, & an illi obfer virum filios ex alio matrimonio haberet? num. 7.

Scandalum allegatum pro causa qualiter sit verificandum, & an valeat dispensatio, si data opera aliquid fiat, vt infamia sequatur fœmine, si dispensationis facilioris, vel ea spe copula habeatur, etiam si alter solus ea

ipem conceperit? Remissio. num. 8.

An ordinarius has dispensationes expedies possit iura consuetæ recipere? Reseruet duplex sententia. num. 9. & 10.

Proponitur sententia Authoris. num. 11.

An possit escaletra, & poculenta gratis oblata recipere? num. 12.

An recepta teneatur restituere? num. 13.

An finita hac delegatione possit munera gratis data recipere? num. 14.

An Ordinarius teneatur cognitionem iudicalem causam huius dispensationis præmittere? num. 15.

In quo discri examine præsumitur dispensatio in foro externo concessa, ab ea qua in foro interno conceditur: & an sint recipiendi testes: & sit ea veritas examinanda quando ea sit notoria, vel iudici constat: & an valeat dispensatio non examinata, nec cognita hac veritate, si preces in se vera sint? num. 16.

An clausulæ, non obstantibus, postea in his dispensationibus, deroget prohibitioni aliquorum graduum factæ per Concilium generale: & an desideretur huius specialis mentio, quando dispensat Papa cum aliquo particulari contra aliquod Concilij generalis decretum? num. 17.

An mandatum hoc dispensandi sit dispensatio, & valeat matrimonium initum antequam Ordinarius dispensationem exequatur? Remissio. num. 18.

An in matrimonio ineundo virtute huius dispensationis sint necessarie denunciations, atque illi non præmissis dispensante ordinario dummodo præmittantur, sit irritum matrimonium? num. 19.

An dam dispensatur in foro externo, vt matrimonium irritum iterum inear, sint denovo faciendæ denunciations: & quid, quando præmissæ sunt, at postea differat matrimonium, an sine repetendæ? num. 20.

An benedictiones in matrimonio irritato receptæ sint eo publicè instaurato repetendæ? Remissio. num. 21.

De intellectu clausulæ, dummodo fœmina raptata non sit. Remissio. num. 22.

Yyy

Qualiter